

Nr 277

Av herr **Hedlund m. fl.**, om *kostnadsfri rättshjälp vid administrativ process.*

(Lika lydande med motion nr 224 i Första kammaren)

Frågan om rättshjälp åt medborgarna i skattemål och mål om administrativa frihetsberövanden samt i administrativa processförfaranden i övrigt har senast vid 1964 års riksdag varit föremål för behandling. Detta frågekomplex tangeras också i ett par nu arbetande utredningar. Besvärssakkunniga har i ett förslag till lag om förvaltningsförfarandet medtagit vissa regler om rätt för enskild att erhålla kostnadsersättning av allmänna medel. Denna utredning har tillsammans med remissvaren överlämnats till förvaltningsdomstolskommittén för beaktande. Dessutom behandlas frågan om en reformering av den fria rättegången av särskilt tillkallade sakkunniga, nämligen utredningen om rättegångshjälp. Utredningsläget torde med andra ord vara sådant för närvarande, att vissa delar av det här berörda området behandlas i utredningar men från olika utgångspunkter. Det förefaller därför erforderligt att det material som på detta sätt framkommer för frågans belysning sammanställs och överarbetas i syfte att vinna en enhetlig bedömning.

I remissyttranden till första lagutskottet med anledning av motionerna I: 585 och II: 712 till 1964 års riksdag anförde besvärssakkunniga bl. a. att visst behov av tillgång till fri rättegång otvivelaktigt måste sägas föreligga även i förvaltningsärenden. Besvärssakkunniga hade då särskilt i minnet sådana ärenden hos förvaltningsmyndighet, vilka handlägges vid muntlig behandling. Besvärssakkunniga framhöll i övrigt i sitt remissyttrande, att de för sin del inte hade för avsikt att framlägga några förslag i fråga om fri rättegång eller fri rättshjälp för förvaltningsförfarandets del, eftersom de räknat med att spörsmålen skulle komma att aktualiseras i det större sammanhanget om rättshjälpens allmänna utformning, där särskild utredning pågår.

Länsstyrelsen i Kronobergs län framhöll i sitt remissyttrande, att den i sin handläggning av mål enligt nykterhetsvårdslagen och barnavårdslagen hade funnit att det ur rättssäkerhetssynpunkt skulle vara av värde om länsstyrelsen ägde rätt att förordna offentligt biträde i de mål där särskilda omständigheter motiverar detta. Länsstyrelsen sade sig även ha funnit det vara en brist i nuvarande lagstiftning att den enskilde parten icke har rätt

till ersättning av statsmedel för inställesekostnader. Därest utredningsförslaget om socialdomstolar icke kommer att läggas till grund för lagstiftning framhöll länsstyrelsen det påkallat att frågan om den enskildes rätt till biträde i mål rörande administrativa frihetsberövanden samt om enskild parts rätt till ersättning för inställesekostnader göres till föremål för särskild utredning.

I ett remissyttrande från Stockholms stads rättshjälpsanstalt framhölls bl. a.: »När det gäller ett ingripande enligt barnavårdslagen, syftande till omhändertagande för samhällsvård eller skyddsuppfostran, föreligger det ofta ett klart motsatsförhållande mellan å ena sidan barnavårdsnämnden och å andra sidan barnet eller dess föräldrar fullt jämförbart med partsförhållanden mellan åklagare och åtalad. Detta framstår särskilt tydligt vid förhör inför överståthållarämbetet resp. länsstyrelse och vid talans fullföljande till regeringsrätten. Nog ter det sig anmärkningsvärt att medan det ur rättssäkerhetssynpunkt anses nödvändigt att tillförsäkra en åtalad person juridiskt biträde även om åtalet avser ett relativt enkelt brott lämnar man med nuvarande lagstiftning barn och föräldrar utan dylik hjälp vid måhända livsviktigare avgöranden, som sker i administrativ väg.»

Även Sveriges advokatsamfund tillstyrkte i sitt remissyttrande en utredning och översyn av dessa regler och framhöll sammanfattningsvis som sitt omdöme, att den nu gällande ordningen icke tillnärmelsevis tillgodoser medborgarnas krav på rättshjälp i administrativa mål.

Av här refererade remissyttrandena framgår med all önskvärd tydlighet att föreliggande eller väntat utredningsmaterial sannolikt icke kan sägas vara till fyllest vid en bedömning av dessa väsentliga frågor, som följaktligen torde erfordra ytterligare utredning. Med hänsyn till spörsmålens betydelse ur allmän rättssäkerhetssynpunkt och för den enskilde bör detta utredningsarbete bedrivas så skyndsamt som möjligt, varvid det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bedöma under vilka former utredningen lämpligen bör göras.

Med hänvisning till det ovan anförda får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågorna rörande medborgarnas tillgång till dels erforderlig rättshjälp i skattemål, mål om administrativa frihetsberövanden och administrativa processförfaranden i övrigt, dels ersättning för kostnader i mål och ärenden av nämnda beskaffenhet i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1965

Nils G. Hansson
i Skegrie

Gustaf Svensson
i Vä

Sten G. W. Wahlund

John Eriksson
i Bäckmora

Gunnar Hedlund
Sven Vigelsbo

Harald Larsson
i Hedenäset